

שמעתא עמיקתא

גליון תרס"ה | חג הסוכות | תשפ"ו | קהילת חניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובכ"א

הלכות מצויות לסוכות

מצות סוכה

מצוה ישיבה בסוכה

נצטוונו בתורה לישב בסוכות כדי שזכור נוראותיו ונפלאותיו דכתיב בסוכות תשבו שבעת ימים וגו'. [שוי"ע (סי' תרכה) ומ"ב (סי"ק א)]. ומצות ישיבה בסוכה שיהיה אוכל ושותה וישן ומטייל ודר בסוכה כל ז' הימים, כדרך שהוא דר בביתו בשאר ימות השנה. [שוי"ע ורמ"א (רסי' תרלט)]. ומי"מ עיקר ישיבת הסוכה הוא אכילה שתיה ושינה. [מ"ב (סי' תרכז סי"ק ב)].

מצות בניית הסוכה

י"א שמלבד מצות אכילה בסוכה יש מצוה מן התורה בבניית הסוכה. [שאליות (שאלתא קסט אות א), רש"י (מכות ח. ד"ה השתא נמי), אבן"ז (סי' תנט אות ז) ועוד]. ויש סוברים שאין זה אלא הכנה למצוה. [רמב"ם (פאר הדור סי' טא)]. והעיקר כדעה השניה. [כן מוכח מהב"ח (סי' תרטו סד"ה אפילו)].

זמן בנייתו

מצוה לתקן הסוכה מיד לאחר יום כפור, משום מצוה הבאה לידי אל יחמיצנה וכדי לצאת ממצוה למצוה. [רמ"א (סי' תרכה וסי' תרכז סעי' ה)]. וביום המחרת יעשה כולה. [מ"ב (סי' תרכז סי"ק יט וסי' תרכה סי"ק ב)]. ומי שאין מדקדק בזה עכ"פ ביום המחרת אחר יציאה מביהכ"נ יתחיל ויגמור כולה אם אפשר. [מ"ב (סי' תרכה סי"ק ב)].

בערב שבת

מותר לבנות הסוכה בערב שבת. ואם בידו לבנותה במוצ"ש י"ל שמותר לו לבנותה רק עד צהות [מ"ב (סי' תרכה סי"ק ב)], כלומר עד זמן מנחה גדולה. [נצי שוי"ע (סי' רנא סעי' סעי' א) שהביא בשם י"א ראשון עד מנחה גדולה ובשם י"א שני הביא עד זמן מנחה קטנה. וכת' המ"ב (סי"ק ג) שמנחה גדולה היינו בשש ומנחה ומנחה קטנה תשע ומנחה]. והסומך לבנותה עד זמן מנחה קטנה לא הפסיד. [מ"ב (שם) וביאור הלכה (שם על סעי' א ד"ה ויש) ושע"י"צ (סי' תקלא אות ב)].

לנאותה

ראוי ליפות הסוכה בקרמין וסדינין ולתלות בה פירות וכדו'. [מ"ב (סי' תרלח סי"ק יא)].

בניית הסוכה

סכך שיש בו חפסק אויר

פחות משלשה טפחים

סכך שיש בו אויר פחות מג' טפחים המפסיק הסוכה לשתיים, הסוכה כשרה, שהאויר מצטרף להשלים הסוכה. ומי"מ אין יושנים תחתיו [שוי"ע (סי' תרלב סעי' ב)], כשהאויר הולך על פני כל הסוכה, או שיש בו כדי לעמוד בו ראשו או רובו. [רמ"א (שם) ומ"ב (סי"ק יב)].

שלשה טפחים

אויר, בין בסוכה גדולה בין בסוכה קטנה, בין באמצע בין מן הצד, פוסל בגי"ט. [שוי"ע (סי' תרלב סעי' ב)]. והיינו דוקא שהפסיק הסוכה לשנים ולא נשאר שיעור הכשר סוכה עם דפנות במקום א' [כלומר שהסוכה היה לה ג' דפנות וסכך הפסול או האויר הולך ע"פ ארכה ולכן נפסלת כל הסוכה דליכא בכל צד אלא דופן ומנחה], אבל אם נשאר שיעור סוכה במקום א' [כלומר שהפסול או האויר לרחבה ונשאר שיעור סוכה במקום א' לצד דופן באמצעי של הסוכה], המקום ההוא כשר. ופעמים אף חלק החיצון שמחוץ ג"כ כשר בין בסכך פסול ובין באויר כגון שמחובר מן הצדדין ואז מצטרף הפנימי והחיצון להכשר סוכה, דהיינו אפי' אין בפנימי לבד שיעור הכשר סוכה. ומי"מ אותו חלק של אויר או סכך פסול אין לישב תחתיו לכו"ע. ויש שמפקפק שלא מצרפים הפנימי והחיצון להכשר סוכה. [רמ"א (שם) ומ"ב (סי"ק ג–ד ויט ד)].

סכך פסול

מתי סכך פסול פוסל את הסוכה

סכך פסול פוסל באמצע הסוכה בד' טפחים על ד' טפחים (מרובע), אבל פחות מד"ט הסוכה כשרה. מן הצד, אינו פוסל אלא בד' אמות, אבל פחות מד' אמות, כשרה, דאמרין דופן עקומה. [מ"ב (שם סי"ק ג). ופמ"י (סי' תרכא אי"א סי"ק ד)].

סוכה קטנה

כל זה בסוכה גדולה שיש בה ז' טפחים על ז' טפחים מלבד מקום הסכך הפסול, אבל בסוכה קטנה, שאין בה אלא ז' על ז', בין באמצע בין מן הצד, בגי"ט פסולה, בפחות מג' כשרה, וישנים תחתיו ומצטרף להשלים הסוכה לכשיעור. [שוי"ע (סעי' א)].

שינה ואכילה תחת סכך פסול

י"א שאף שבפחות מד' טפחים הסוכה כשרה (בסוכה גדולה), מ"מ תחת אותו המקום אסור לישון ולאכול (ואף באופן שהוא דופן עקומה) וא"כ אותו המקום הוא פחות משלשה טפחים, וכן יש להחמיר לכתחלה. [מ"ב (שם סי"ק ג)].

תחת עץ / חבלי כביסה

סוכה תחת בנין או עץ

אין לעשות סוכה תחת בית או אילן. [רמ"א (סי' תרכז סעי' א)]. כי צריך שתהא הסוכה תחת אויר השמים. [מ"ב (סי"ק א)].

כשהמתו מרובה מצלתו

י"א שדוקא באילן שצלתו מרובה מחמתו אף אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה פסולה. אא"כ השפיל הענפים. אבל אם האילן חמתו מרובה מצלתו, אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה בלא האילן, כשרה אפילו לא השפיל הענפים למטה לערבה עם סכך הסוכה. [שוי"ע (רסי' תרכה) בדעה ראשונה בשם י"א]. וי"א שאם לא חבט הענפים, אפי' חמתו של אילן מרובה מצלתו והסוכה צלתה מרובה מחמתה, פסולה, שהרי הצל הוא מן האילן ולא מן הסוכה, הואיל ואם נטל סכך הסוכה עדיין יש מצל האילן שכל מה שהוא תחת האילן כאילו איננו ונמצא הסוכה חמתה מרובה מצלתה. (מיהו אם ענפי האילן אינן מצלים כנגד הסכך) אלא כנגד האויר שבין הסכך, הכשר, הסוכה כשרה ואין צל האילן פוסל. [שוי"ע (שם) בשם י"א בתרא]. והעיקר כדעה השניה. ומי"מ בשעת הדחק שאין לו סוכה אחרת וגם אי"א לו לתקן סוכה זו להכשירה יש לסמוך על סברא הראשונה. [בה"ל (דו"ה וי"א שאפי') אף בדעת השו"ע].

משיעורי

הרה"ג הרב יוחנן בורגר שליט"א

מו"ץ וראש כולל הוראה רמות

אין ענפי האילן ממש על הסוכה

כל זה כשענפי האילן הם על הסוכה ממש, אבל אם הם מצד הסוכה, אע"פ שענפי צל האילן ממילא אין החמה מגיעה לסוכה כלל, אפילו הכי כשרה. [ביאור הלכה (שם)].

תחת חבלי כביסה

הבונה סוכה מתחת חבלי כביסה, סורגים וכדו', י"א שאם בצירוף האויר שבין כל חבל וחבל והחבלים עצמם יש ד"ט, יש לחוש לדעת הסוברים שהכל נחשב סכך פסול שלא יושבים ולא יושנים תחתיו. ומי"מ אם מערב סכך כשר עם הסכך הפסול עד שאינו ניכר אין חשש. [מנח"י (ח"ח סי' נו). ועיי"ש שהחושש להב"ח הסובר שאומרים לבד להחמיר, אין לבנות סוכה תחת חבלי כביסה (אלא שמשמע שם ד"ט"ל שאין לחוש כ"כ להב"ח)]. ויש מקילים לענין חבלי כביסה, כי בדבר העומד להיות פתוח לעולם אין אומרים בו לבד. [הגרשו"א זצ"ל (הלכ"יש סוכות פ"ח אות יט)].

תחת חבלי כביסה שתלויים בהם בגדים

סוכה שמעליה חבלי כביסה שתלויים עליהם בגדים שרוחבם ד' טפחים והם תלויים על חודם, אם אין עושים את הסוכה לצילתה מרובה מחמתה אין לחוש, והמחמיר תעי"ב. [מנח"י (ח"ח סי' ט)]. אמנם אם מחמת הרוח הסתבכה הכביסה בחבלים והיא פרוסה ברוחב ד"ט, דינו כסוכה שיש מעליה סכך פסול המבואר לעיל. [מבית לוי (ח"ב תשרי תשנ"ג עמ' כד)].

סורגים

י"א שסורגים הקבועים בחלונות ובולטים כלפי חוץ ותחתיתם מסככת מעל גבי הסוכה, יש לחוש שפוסלים הסכך, שאינו דומה לחבלי כביסה, שהחבלים תשמישם דוקא ע"י ריוח שביניהם משא"כ בסורגים. [הגרשו"א זצ"ל (הלכ"יש סוכות פ"ח אות יט). ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קצ"ד]. ומי"מ אין מקום לחומרה זו אלא אם יש ד' טפחים בצירוף הברזלים עצמם ללא צירוף האויר שביניהם. [מקראי קדש (ח"א סי' יב), וכן מטר בשם הגרשו"א זצ"ל (הלכ"יש סוכות פ"ח הגה שלא יהיה שיעור גדול שתפסל הסוכה מחמת זה מי"מ יהיה צריך לזוהר שלא ישב במקום]. ויש להעיר שהרבה פעמים גם לענין סורגים י"ל דדמו לחבלי כביסה כי לפעמים יושבים שם קטנים וכדו'.

תחת תקרה / גגון

עשיית סוכה תחת תקרה

מותר לעשות סוכה תחת עץ או בית, ולהסירם אחר כך, ולא מקרי תעשה ולא מן העשוי, הואיל ואין הפסול בסכך עצמו. [רמ"א (סי' תרכז סעי' ב)].

סיכך על התקרה ואח"כ הסירה

אם סיכך על התקרה ואח"כ הסיר התקרה, הסכך פסול לכו"ע מפני שלא היה שם סוכה על הסכך שעל התקרה מתחלה כיון שלא היו כאן דפנות, ולכן לא מהני הסרת התקרה להכשיר הסוכה. [מ"ב (שם סי"ק יח). ועיי' בשע"י"צ (אות ל) בשם הפמ"ג מכשיר כשסכך על התקרה בגובה עשרה ואח"כ הסיר התקרה, כיון שמתחלה היה שיעור סוכה מעל התקרה ג"כ וכל שם סוכה על הסכך. ובשם הבכור"י כת' דאפי' היה רק חלל טפח בין הסכך להתקרה ואח"כ הסיר התקרה כשר, עיי"ש ראייתו].

עשיית סוכה תחת תקרת הזזה

י"א שמותר לעשות סוכה תחת הגגות העשויים לפתוח ולסגור אף שהם עתה סגורים. [רמ"א (סי' תרכז סעי' ג)]. ויש מחמירים שיש לחשוש משום תעשה ולא מן העשוי, דכיון שעשוי לפתוח ולסגור, הפתיחה אחר הנחת הסכך לא מקרי מעשה חשוב. [שע"י"צ (אות כה)]. וע"כ צריך לפתוח דלתות הגג קודם שמסכך. [מ"ב (סי"ק יח)].

פתיחת וסגירת הגגון

אם סיכך כדין רשאי לסגור ולפתוח הגגון אפילו לדעת המחמירין הנ"ל, כיון שהסוכה נעשית מתחלה בהכשר. [רמ"א (שם) ומ"ב (סי"ק ט)]. וצריך לזוהר שיהיו הגגות נפתחים היטב לעמוד בגובה בשווה עם הדפנות ולא יהיו נוטין קצת על הסכך שאם יהיו נוטין קצת אף שלא יהיה שיעור גדול שתפסל הסוכה מחמת זה מי"מ יהיה צריך לזוהר שלא ישב במקום הזה שהגג משופע ומוטה על הסכך. [מ"ב (סי"ק כא)].

פתיחתו ביו"ט

אפי' ביו"ט מותר לסגור ולפתחן אם יש להם צירים שסגור ופותח בהן, ואין בזה לא משום סתירה ובנין אהל ביו"ט, ולא משום תעשה ולא מן העשוי, רק שיוהר שלא ישב תחתיהן כשהן סגורים, שאז הסוכה פסולה. [רמ"א (שם שם ג) ומ"ב (סי"ק יט)].

ישיבה תחת גג או אהל בתוך הסוכה

צריך לישב באויר הסוכה. [רמ"א (רסי' תרכז)]. ועל כן היושב או ישן תחת מטה וכדו' בסוכה, אם היא גבוהה י' טפחים, לא יצא, שע"י שיש תחת המטה אויר י"ט חשיב כאוהל ומפסיק בינו לבין הסוכה, ואפי' דפנות המטה קצרות מאוד שאין להם אפי' רוחב טפח מי"מ שם אוהל עליה. [שוי"ע (שם) ומ"ב (סי"ק ג)]. וי"ט מודדים מן הארץ עד תחתית המטה. [מ"ב (סי"ק ג)]. ואע"י שהמטה בכללה גבוהה י"ט אם אין באויר י"ט יכול לצאת שם יד"ח. [שע"י"צ (אות ג)].

פריסת סדין תחת הסכך

פירס סדין תחת הסכך לנוי, אם הוא בתוך ארבעה טפחים לגג, כשרה. [שוי"ע (סעי' ד)]. כי בטל הוא לגבי הסכך ומותר אפי' לישב תחתיו. [מ"ב (סי"ק י)]. ואם הוא רחוק ד"ט מהגג הסוכה פסולה (אם יש בו שיעור ד"ט שיהא שיעור שפוסל). [מ"ב (סי"ק יב)]. ואם פירס סדין שאינו לנוי אפי' אינו מופלג מן הסכך טפח, פסולה. [שוי"ע (שם) ומ"ב]. ואם פירס סדין לנוי ולהגן על הסוכה י"א שהסוכה פסולה. [מקור חיים (סי' תרכט סעי' ט)].

קישוטי סוכה

אם עיטר סוכה בקישוטים שרוחבם ד' טפחים והם עשויים מדבר שאין מסככין בו, כגון שתלה תחת הסכך כולו מיני אוכלים וכלים נאים כדי לנאותה, אם הם תוך ארבעה בטלין הם לסכך, ואם לאו הם בכלל סכך פסול. [רמ"א (שם) ומ"ב (סי"ק ט)]. ואפי' אם אותן הנויין חמתן מרובה מצילתן ג"כ אסור. ויש שמקילין באופן זה. [נצי שוי"ע (סי' יא) דאפי' אם אותן הנויין חמתן מרובה מצילתן ג"כ אסור ויש שמקילים בשהיה חמתן מרובה מצילתן].

להנעץ מוליית קישוטים מנוכים

יש לזוהר מלתלות שום נוי סוכה רק בפחות מד"ט מהסכך. [רמ"א (שם סעי' ד)]. ואף דמדינא אין לאסור רק ברוחב ד"ט, מ"מ יש לזוהר לכתחלה אפי' אינו רחב ד"ט שיש לחוש שמא יעשה נוי הרבה עד שיהא בהן שיעור זה וישב תחתיו, וע"כ אין לתלות דברים שפסול לסכך בהן כגון פירות או כלים וכדו' אפי' לנוי אלא בתוך ד"ט לסכך. ומי"מ מנורות בסוכה שגד השלחן איצ' להחמיר שיהיו בתוך ד"ט (ויותר טוב להרחיקן מן הסכך משום חשש סכנה). [מ"ב (סי"ק טו)]. וכן הדין בשאר קישוטין שרגילין לתלותן מעל השלחן. [שע"י"צ (אות כא)].

אכילה בסוכה

הכוונה בשעת הישיבה

יכוין בישיבתה שצונו הקב"ה לישב בסוכה זכר ליציאת מצרים וגם זכר לענני כבוד שהקיפן אז עלינו להגן מן השרב והשמש. וכל זה לצאת ידי המצוה כתקונה הא דיעבד יוצא כל שכיון לצאת לבד. [מ"ב (סי' תרכה ס"ק א)]. ולמעשה אף אם לא כוון כלל לצאת ידי חובה בדיעבד יצא. [ע"י מ"ב (סי' ס' ס"ק י' בשם החי"א)].

אכילת ארעי מחוץ לסוכה

מותר לאכול אכילת עראי (עד כביצה לחם) חוץ לסוכה. ומותר לשתות מים ויין ולאכול פירות ואפי' קבע עליהו חוץ לסוכה, וכן בשר ודגים וכדו' שרי. [שו"ע (סי' תרלט סעי' ב)]. ומ"מ נכון להימנע מלאכול בשר ודגים וגבינה ולשתות יין בקביעות מחוץ לסוכה (והיינו שאוכל או שותה בחבורה או שאוכל שיעור קביעות). [מ"ב (ס"ק טו ויג)]. והמחמיר ע"ע שלא לאכול או לשתות כלל חוץ לסוכה, הרי זה משובח. [שו"ע (שם) ומ"ב (ס"ק ד)].

אכילת מיני רגן

תבשיל העשוי מה' המינים, אם קובע עליו חשיב קבע וחייב בסוכה. [שו"ע (שם)]. וקביעות פירושו שאוכל בחבורה, או שאוכל שיעור חשוב שקובע סעודתו בזה, ולא די שיאכל מעט יותר מכביצה כמו בפת. [מ"ב (ס"ק טו) אליבא דהשו"ע]. וי"א שיותר מכביצה מעט הוי קביעות וחייב בסוכה, (ולענין לברך לישב בסוכה עיין לקמן). [מ"ב (ס"ק טו)].

אכילתם ביותר מכדי אכילת פרס

י"א שאם אוכל פת יותר מכביצה במשך זמן ארוך יותר מכדי אכילת פרס פטור מהסוכה (ולענין שיעור אכילת פרס עיי' מש"כ בהלכות יוה"כ). [בכור"י (ס"ק יג) ושיעורי תורה (סי' ג ס"ק יט)]. ואם לא היה בדעתו לאכול כביצה כדא"פ ונמלך לאחר שאכל מקצת לאכול עוד עד שיעור יותר מכביצה בכא"פ, אין אכילה זו נחשבת לאכילת קבע, אף שלמעשה אכל בתוך כדא"פ, ואינה חייבת בסוכה. [אף למטה (סי' תרכה ס"ק פז) ושבת הלוי (ח"א סי' רה על פי תרל"ט)]. וי"א שאסור לאכול כל כזית מתוך הכביצה בתוך כדא"פ. [ראשית בכורים חובא בשיעורי תורה (סי' ג ס"ק יט) והגרש"א זצ"ל (ספר הסוכה פסקים והערות אות כז)]. ואין לאכול כדי שביעה כששותה

אכילה בסוכה

אף אם שוחה באכילתו יותר משיעור זה. [הגרש"ק זצ"ל (חכמת שלמה סי' תרלט סעי' ז)].

שתית משקים

מותר לשתות מים ושאר משקים חוץ לסוכה, והמחמיר ע"ע שלא לשתות חוץ לסוכה אפי' מים, הרי זה משובח. [שו"ע (סי' תרלט סעי' ב)]. ואפי' שותה יין בקבע א"צ סוכה. [רמ"א (סעי' ב)]. ויש מפקפקים בזה וסוברים שאם שותה יין בקביעות חייב בסוכה, ובפרט בני חברה שקבעו לשתות יין בודאי הוי קבע גמור. ומ"מ אין לברך לישב בסוכה. [מ"ב (ס"ק יג)].

שינה

ישנים בסוכה כל שבעה, ואין ישנים חוץ לסוכה אפילו שינת עראי. [שו"ע (סי' תרלט סעי' ב)]. מי שנאנס וישן חוץ לסוכה מיד כשיקץ צריך לילך לסוכה. [מ"ב (ס"ק יא)]. ויש מקומות שנהגו להקל לענין שינה בסוכה. [ע"י ברמ"א ומ"ב (שם) בטעם הדבר].

ברכת לישב בסוכה

בשעת האכילה

מברכים על הסוכה רק בשעת אכילה. [שו"ע (סעי' ה)]. ואפי' אם יושבים בסוכה קודם אכילה, אינם מברכים כי הברכה שמברכים על האכילה פוסרת הכל. ומ"מ ע"מ לצאת דעת הסוברים שמברכים אף בלא אכילה, נכון שלא לישב בלי ברכה אלא תיכף יברך על דבר שהוא מחמשת המינים ויאכל ממנו מעט יותר מכביצה ויברך לישב בסוכה. [מ"ב (ס"ק מז)].

אוכל כביצה פת

האוכל כביצה פת מברך לישב בסוכה. [מ"ב (שם ס"ק טו-יז)]. וי"א שאפילו אוכל כביצה פת שלא בתוך שיעור של כדי אכילת פרס יכול לברך לישב בסוכה. [הגר"ק זצ"ל (חוט שני סוכות ע"י רמז) וטעמו כי יש לערף דעת הסוברים שאולי צריכים שיעור כדי אכ"פ לענין מצות ישיבת הסוכה (כנ"ל), ודעת הסוברים שמברכים על הישיבה בסוכה אף ללא אכילה].

על חמשת המינים

על כביצה מחמשת המינים אינו מברך (ומ"מ דעת המ"ב שצריך סוכה כנ"ל). אלא שלמעשה המנהג לברך, ואעפ"כ רצוי שלא לצאת מיד אחר אכילתו, רק לשבת זמן מה, ויכוון בשעת ברכתו על האכילה ועל הישיבה שאחר זה. [מ"ב (ס"ק יז)].

בסעודת בוקר ובקידוש במקום סעודה

האוכל פת הבאה בכיסנין בשחרית, כמו שנוהגים בכל ימות השנה, אע"פ שאינו אוכל שיעור שדרך בני"א לקבוע עליו סעודה, מ"מ נהגו לברך לישב בסוכה, שחרי הוא קובע סעודתו וכו'. וכן האוכל כביצה מחמש המינים בשבת או יו"ט בבוקר כשמקדש ואוכל פת כיסנין (אע"פ שאין דעתו לאכול עתה סעודת פת), יכול לברך. [מ"ב (שם)].

יצא לעסקיו

אם בירך פ"א בשעת אכילה ולא יצא מסוכתו, ואף אם יצא מסוכתו רק שהיה דעתו לחזור מיד, א"צ לבקר שנית, אפילו אם אוכל סעודה שניה, כיון שמצוה אחת היא. ואם יצא לעשות עסקיו או לביהכ"נ להתפלל צריך לברך בשעת אכילה שניה. [מ"ב (ס"ק מז)].

הולך לסוכת חברו

ההולך באמצע סעודתו לסוכת חברו, י"א שאפי' אם היה בדעתו בשעת ברכה שילך באמצע הסעודה לשם ולשוב אח"כ מיד, צריך לברך שם לישב בסוכה, דהליכה הוי הפסק, וע"כ אם רוצה לאכול בסוכה זו דבר שאסור לאכול חוץ לסוכה צריך לברך שם לישב בסוכה. וי"א שהליכה לא הוי הפסק אם היה בדעתו, ופסק ברכות להקל. [מ"ב (סי' תרלט ס"ק מח)]. ויש מי שאומר שאף אם לא היתה דעתו ללכת לסוכת חברו א"צ לברך. וע"כ לכתחלה אין כדאי לצאת באמצע סעודה. [שע"צ (אות צד)]. וע"מ לצאת כל הדעות נכון לכוון לפטור ושיבתו בסוכה זו ולברך בהמ"ז קודם שיוצא מסוכתו. [אג"מ (או"ח ח"ד סי' כא אות ח)].

גמר סעודתו

מי שגמר סעודתו והולך לסעודת חברו מברך אף אם לא הסיח דעתו מהישיבה הראשונה.

[משמעות המ"ב (שם שעה"צ אותיות צא וצד)].

הולך לסוכה בעיר אחרת

י"א שההולך לסוכת חברו בעיר אחרת צריך לברך שנית לישב בסוכה (אף אם כוון ללכת לשם בשעת ברכה), כי הדבר נחשב הפסק. אבל משכונה לשכונה באותה עיר אינו מברך. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש סוכות פי"ט הגה כד והנה 88)]. וי"א שאינו מברך אף כשנוסע מעיר לעיר. [הגרשז"א זצ"ל (קובץ הגר ח"יא ע"י קנה)].

שכח לברך

אם שכח לברך לישב בסוכה עד שהתחיל לאכול יברך אח"כ על מה שרוצה לאכול ואפי' אכל כבר ויברך בהמ"ז יכול לברך שגם הישיבה היא מצוה כי מאכילה ואילך כ"ז שיושב הוי הכל קביעות אי' ומ"מ כל שעדיין לא בירך בהמ"ז יברך ויאכל מעט. [מ"ב (שם ס"ק מח)].

פטור מצטער

מצטער פטור מן הסוכה. [שו"ע (סי' תרמ סעי' ד)]. ופטור זה הוא דוקא כשהסוכה עצמה גורמת לו צער ובצאתו ממנה ינצל מהצער. [ב"ח (אות ב), מ"א (ס"ק י), דלא כט"ז (ס"ק ח) הסובר שהמצטער אפי' שלא מחמת הסוכה פטור ממנה]. וכנון שמצטער מפני הגשמים, מפני השרב, או מפני יתושים. ואפי' אין האדם מצטער בכך אלא שהמאכל מתקלקל בכך. [מ"ב (סי' תרלט ס"ק א)].

בלילה הראשון

דעת השו"ע (סי' תרלט סעי' ג) שאף בלילה הראשון נאמר פטור מצטער. אולם דעת הרמ"א (שם) שמצטער לא נפטור מאכילת כזית פת בלילה הראשון. ועל כן אפילו אם ירדו גשמים עליו לאכול כזית בסוכה. ומן הנכון שיאכל יותר מכביצה לצאת גם דעת הסוברים שלצאת ידי מצות עשה צריך כביצה לחם. [המ"ב (ס"ק כב)].

אין דרכם של אנשים להצטער בדבר זה

מצטער פטור דוקא כשמצטער ע"י דבר שדרך בני"א להצטער בו. ואם הוא מאניני הדעת וכל אניני הדעת מצטערים בזה, פטור. [רמ"א (סי' תרמ סעי' ד) ומ"ב (ס"ק כח)].

שינה בסוכה כשהאשה דואגת

אם אשה דואגת כשבעלה נמצא בסוכה (לפי הנהוגים להחמיר לישון בסוכה אפילו ללא האשה, עיי' ברמ"א ריש סי' תרלט ובמ"ב שם), אם בעלה מצטער מחמת זה, פטור הוא מהסוכה. [הגר"ק זצ"ל (חוט שני סוכות פי"ב ס"ק ד)]. ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קצ"ו].

יש לו אורחים בסוכתו ורוצה ללכת לישון

מי שיש לו אורחים ורוצה ללכת לישון, ואין בידו להוציאם משם, בכלל מצטער הוא שפטור מן הסוכה, דזה דומה לדין זבובים המצערים אותו שפטור מן הסוכה. [הגרשז"א זצ"ל (ספר הסוכה פסקים והערות אות כט) והגר"ק זצ"ל (חוט שני סוכות פי"ב ס"ק ד)].

ללכת לסוכת חברו

המצטער בסוכתו, ובסוכת חברו לא יהיה לו צער (כגון שאין בסוכתו אור ובסוכת חברו יש), אם הדבר כפוף בטורח גדול אינו חייב ללכת אליו. [רמ"א (סי' תרמ סעי' ז)].

פסקו הגשמים באמצע הלילה

ירדו גשמים בלילה ונכנס לתוך הבית, ופסקו הגשמים, אין מטריחין אותו לחזור לסוכה כל אותו הלילה, עד שיעור משנתו. [שו"ע ורמ"א (סי' תרלט סעי' ז)]. וא"צ להקיצו וגם אין מחויב למסור שנתו לאחרים שיקיצוהו כשיאור היום. [מ"ב (ס"ק מג)].

יושב בבירוד או חולה קורונה

היושב בבירוד או חולה קורונה (אפילו מרגיש טוב) שאין בידו לשבת בסוכה מבודדת פטור מהמצוה ורשאי לישון, לאכול ולשתות מחוץ לסוכה. [אע"פ שאינו בכלל מצטער שפטור מהסוכה, אלא אריא רביעי עליה, מ"מ י"ל שבאופן שאין בידו לשבת בסוכה מבודדת הוא בכלל חולה שפטור מהסוכה כמ"ש בסי' תר"מ (סעי' ג) ובאר המ"ב (ס"ק ו) דהיינו משום דכתיב תשבו כעין תדורו ואם היה לו זה החולל כל השנה לא היה יושב בביתו דוקא אלא היה הולך למקום שנקל לו לחלו, ע"כ. וי"ל דה"ה בני"ד שחממת החולל עליו להיות במקום שאינו מסכן אחרים (ואם אינו מרגיש בטוב ודאי דפטור כדין חולה). ועוד י"ל דבכה"ג חשיב אנוס על המצוה ואע"פ שבמ"ב (שם ס"ק ח) מבואר שאכילה מחוץ לסוכה הוי איסור ולא ביטול עשה בלבד ואי"כ י"ל שעליו למעט לאכול רק מה שזקוק ממש. מ"מ כל שהוא אנוס על המצוה י"ל דאין כאן איסור וכמו שמצינו בפוסקים בסי' י"ג, ואי"כ רשאי לאכול כ"ז שהוא אנוס, עיי' בבחי' ל"ז שהוא אנוס, ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קצ"ו].

הולכי דרכים

הולכי דרכים ביום, פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה. הולכי דרכים בלילה, פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום. הולכי דרכים ביום ובלילה, פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה. [שו"ע (סי' תרמ סעי' ה)]. ופטורים מלבנות סוכה וא"צ להמתין מלאכול עד שיגיעו לסוכה, אם לא שיזדמן לפנוי סוכה בעת האוכל בלי טורח. [מ"ב (ס"ק מ' וס"ק מב). ויעיין ברמ"א שכת' דאף כשהולכי דרכים חייבים אינם חייבים אלא שיוכלו למצוא סוכה, אבל אם אינם מוצאים סוכה יוכל ללך לדרכו, אף שלא ישוב בה לא יום ולא לילה, כשאר ימות השנה שאינו מניח דרכו משום ביתו].

לצאת לטיול למקום שאין סוכה

י"א שאסור לצאת לטיול למקום שלא תהיה לו סוכה כיון שמכניס עצמו להיות פטור מלאכול בסוכה. [אג"מ (חי'ג סי' גז)]. וי"א דמי שיש לו איהו צורך לצאת לטיול, א"א להחמיר עליו, ומ"מ כשאין צורך אינו ראוי לעשות כן. וכן עיקר. [הגרש"א זצ"ל (אשרי האיש כפ"ו אות לה) והגר"ק זצ"ל (חוט שני סוכות פי"ב ס"ק ט)]. ועיי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון רפ"א].

שמחת בית השואבה

זכר לשמחת בית השואבה

חסידים ואנשי מעשה עושים לזכר שמחת בית השואבה להיות נעורים בלילות של חוה"מ סוכות ולהרבות בזמירות ושבחים. [מ"ב (סי' תרסא ס"ק ב)].

אבל

אבל על אביו ואמו תוך י"ב חודש (או תוך ל' על שאר קרובים) יכול להשתתף בשמחת בית השואבה באמירת שיר המעלות, ולא ברקודים. [גשר החיים (ח"א פכ"ג ע"י רס אות ז)]. ויש מתירים להשתתף אף בריקודים, אבל לא כשישנה תזמורת. [נעל השבת הלוי (חוה"מ כהלכתו פי"ב אות מב ובהוספות ותיקונים ס]]. ועכ"פ רשאי להיות שם בשעה שמנגנין בכלי שיר. [טעי' גבריאל (אבלות ח"ב פי"ל אות ב) ע"פ שו"ת פרי אדמה].

ישיבה בסוכה בשמיני עצרת

אם אין לו מספיק מקום בביתו לצורך סעודת החג וע"כ צריך לאכול בסוכה בשמיני עצרת, צריך (בעבר יו"ט) לפחות בסךך מקום ארבעה על ארבעה טפחים לעשות היכר שהוא יושב בה שלא לשם מצות סוכה, שלא יהא נראה כמוסף. [שו"ע (סי' תרסו)]. ובאר המ"ב (ס"ק ד) דאע"י דאור פוסל בגיט"מ אין ההיכר כ"כ אם לא כשפוחת בסך ד' על ד' שהוא שיעור מקום חשוב]. ויעשה ההיכר סמוך לשקיעת החמה כי אפשר שיזדמן לו עוד לאכול בה. [מ"ב (ס"ק ג)].

עוד סוגי היכר

אם לא עשה היכר הנ"ל עד שהתחיל יו"ט, כיון שאינו יכול שוב לפחות הסוכה צריך לעשות היכר אחר, כנון אם היא סוכה קטנה שאסור להניח בה הגר במשך ימי חג הסוכות, יניחנו בה, ואם היא גדולה, שמותר להניח בה הגר, מכניס בה קדרות וקערות וכיוצא בהם, כדי לעשות היכר לפוסלה ושכבר נגמרה מצותה. [שו"ע (שם) ומ"ב (ס"ק יב)]. ואין בטלטול הקדרות משום טלטול מוקצה כי הוא טלטול לצורך גופם. וכ"כ הגרש"א זצ"ל (מאור השבת ח"ד ע"י רלו הגה קיט)]. כשמכניס דברים אלו להיכר א"צ להניחם שם כל משך היום אלא די במקצת היום. [בכור"י (שם ס"ק ו) שאיך גם הגר דרכו להתכבדות ובכל אופן מהני].

אכילת פירות וכד' בסוכה (לסוברים שלא ישנים בסוכה)

לדעת הפוסקים שסוברין שאין ישנים בסוכה בשמעי' י"א שה"ה שאין אוכלים אז פירות וה"ה פת פחות מכביצה בסוכה, וכן כל דבר שא"צ לברך עליו ברכת לישב בסוכה בשאר ימי החג. ויש מקילין בזה, וכן מסתבר כי באכילת פירות וכיוצא בזה דברים שאין חייבים מצד הדין יכול לעשות בשמ"ע כמה שירצה בבית או בסוכה. [מ"ב (סי' תרסח ס"ק ו)].

לקבלת גליון הלקות מצוייות לסוכות 'מורחב' – יש לשלוח דוא"ל ל – amikta@amikta.co.il

© שמעתא עמיקתא – יו"ל להצלחת התורם ומשפחתו – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503